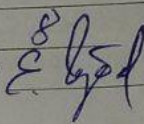
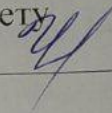

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні групи забезпечення
спеціальності
від « 30 » 03 2024 року
Протокол № 8
Голова групи Губанова
О.Р.

«УЗГОДЖЕНО»
Декан природоохоронного
факультету Чугай
А.В.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
«ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ»
(назва навчальної дисципліни)

242 «Туризм»

(шифр та назва спеціальності)

«Сталий туризм»

(назва освітньої програми)

бакалавр

(рівень вищої освіти)

денна

(форма навчання)

IV

VIII

6/180

залик

(рік навчання)
контролю)

(семестр навчання)

(кількість кредитів ЄКТС/годин)

(форма

Економіки природокористування

(кафедра)

Одеса, 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета	ознайомлення студентів із теоретичними основами застосування нових інформаційних технологій комплектування, просування та продажу турів; формування знань щодо новітніх механізмів та методів управління міжнародними та вітчизняними підприємствами сфери туризму.
Компетентність	К35. Здатність до застосування інноваційних технологій в туристичній діяльності.
Результат навчання	ПР28. Вміти здійснювати оцінку і вибір стратегії підвищення ефективності туристичного бізнесу в умовах конкуренції.
Базові знання	1) мати уявлення про принципи інноваційних процесів в туризмі; 2) розрізняти види інновацій та мати уявлення про їх диференціацію; 3) знати моделі інноваційного підприємництва; 4) знати основні елементи та принципи новітніх технологій в туризмі; 5) знати методи оцінки економічної ефективності впровадження інновацій.
Базові вміння	1) використовувати теорії інноваційного розвитку; 2) застосовувати принципи впровадження інновацій в сучасних умовах; 3) використовувати особливості моделей інноваційного розвитку туристичних підприємств, міжнародний та вітчизняний досвід формування та впровадження інновацій в діяльність туристичних підприємств; 4) визначати принципи та механізм функціонування інноваційних процесів; 5) здійснювати управління вибором напрямів і варіантів розвитку туристичних підприємств у нестабільному ринковому середовищі; 6) впроваджувати інноваційні проекти в туризмі, інформаційні інноваційні технології в процесах обслуговування туристів.
Базові навички	1) оцінювати можливі перспективи інноваційного розвитку туристичного бізнесу в мінливих умовах зміни якості навколишнього середовища, застосувати базові знання при виконанні сучасних досліджень у туристичній галузі.
Пов'язані силлабуси	-
Попередні дисципліни	немає
Наступні дисципліни	-
Кількість годин	лекції: 36 год. практичні заняття: 24 год. самостійна робота студентів: 120 год.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-Л1	Науково-теоретичні основи інновацій. <ul style="list-style-type: none"> • Тема 1. Сутність понять «інновація», «інноваційні процеси». • Тема 2. Теорії інноваційного розвитку. • Тема 3. Інноваційні процеси в туризмі 	4	4
		4	5
		4	4
	Модульна тестова контрольна робота №1 (МКРл1)		5
ЗМ-Л2	Нормативно-правові аспекти інноваційної діяльності. <ul style="list-style-type: none"> • Тема 4. Регулювання інноваційного розвитку в Україні та світі. • Тема 5. Інформаційні інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування. • Тема 6. Стратегія планування та фінансування інноваційної діяльності. 	4	4
		4	5
		4	5
	Модульна тестова контрольна робота №2 (МКРл2)		5
ЗМ-Л3	Організація інноваційної діяльності у туризмі. <ul style="list-style-type: none"> • Тема 7. Управління інноваційною діяльністю в компанії. • Тема 8. Інноваційні проекти в туризмі. • Тема 9. Особливості розвитку інноваційної діяльності в туристичному господарстві України. 	4	4
		4	5
		4	4
	Модульна тестова контрольна робота №3 (МКРл3)		5
	Підсумкова залікова контрольна робота		5
	Разом	36	60

Консультації: Попова Марія Олександрівна, раз на тиждень 1 година за розкладом занять згідно з графіком консультацій, затвердженого на засіданні кафедри, аудиторія 416.

2.2. Практичний модуль

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-П1	Науково-теоретичні основи інновацій (<i>Практичні заняття</i>).		
	• Тема 1. Сутність понять «інновація», «інноваційні процеси».	3	5
	• Тема 2. Теорії інноваційного розвитку.	2	5
	• Тема 3. Інноваційні процеси в туризмі	3	5
	Модульна тестова контрольна робота №1 (МКРп1)		5
ЗМ-П2	Нормативно-правові аспекти інноваційної діяльності (<i>Практичні заняття</i>).		
	• Тема 4. Регулювання інноваційного розвитку в Україні та світі.	3	5
	• Тема 5. Інформаційні інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування.	2	5
	• Тема 6. Стратегія планування та фінансування інноваційної діяльності.	3	5
	Модульна тестова контрольна робота №2 (МКРп2)		5
ЗМ-П3	Організація інноваційної діяльності у туризмі (<i>Практичні заняття</i>).		
	• Тема 7. Управління інноваційною діяльністю в компанії.	3	5
	• Тема 8. Інноваційні проекти в туризмі.	2	5
	• Тема 9. Особливості розвитку інноваційної діяльності в туристичному господарстві України.	3	5
	Модульна тестова контрольна робота №3 (МКРп3)		5
	Разом	24	60

Консультації: Попова Марія Олександрівна, раз на тиждень 1 година за розкладом занять згідно з графіком консультацій, затвердженого на засіданні кафедри, аудиторія 416.

2.3. Самостійна робота студента та контрольні заходи

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин СРС	Строк проведення (семестр, тиждень)
ЗМ-Л1	Підготовка до лекційних занять (підготовка до УО).	13	1-5 тиждень
	Виконання модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий) МКРл1	5	
ЗМ-Л2	Підготовка до лекційних занять (підготовка до УО).	14	6-9 тиждень
	Виконання модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий) МКРл2	5	
ЗМ-Л3	Підготовка до лекційних занять (підготовка до УО).	13	10-14 тиждень
	Виконання модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий) МКРл3	5	

ЗМ-П1	Підготовка до практичних занять (підготовка до УО). Виконання модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий) МКРп1	15 5	1-5 тиждень
ЗМ-П2	Підготовка до практичних занять (підготовка до УО). Виконання модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий) МКРп2	15 5	6-9 тиждень
ЗМ-П3	Підготовка до практичних занять (підготовка до УО). Виконання модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий) МКРп3	15 5	10-14 тиждень
	Виконання підсумкової залікової контрольної роботи	5	15 тиждень
	Разом:	120	

2.3.1. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-Л1, ЗМ-Л2, ЗМ-Л3.

Організація контролю знань студентів побудована за накопичувально-модульним принципом згідно вимог діючого в університеті Положення «Про проведення підсумкового контролю знань студентів».

З *теоретичного* курсу навчальної дисципліни студент повинен бути готовим відповідати на усні запитання лектора під час лекційних занять; виконати 10 тестових завдань відкритого типу модульної контрольної роботи.

Формами контролю засвоєння теоретичних знань є усне опитування під час лекційних занять (поточний контроль), модульні контрольні роботи за кожним змістовним модулем (внутрішньо семестровий контроль), складання заліку (підсумкова атестація).

Усне опитування:

за темою 1 складає 2 питання, що дорівнює 2 балам;

за темою 2 – 3 питання (3 бала);

за темою 3 – 2 питання (2 бала);

за темою 4 – 2 питання (2 бала);

за темою 5 – 3 питання (3 бала);

за темою 6 – 2 питання (2 бала);

за темою 7 – 2 питання (2 бала);

за темою 8 – 2 питання (2 бала);

за темою 9 – 2 питання (2 бала).

Варіанти модульної контрольної роботи містять 10 запитань у тестовому вигляді. Кожна вірна відповідь оцінюється у 1 бал (ЗМ-Л1, ЗМ-Л2, ЗМ-Л3). Максимальна кількість балів за виконаний варіант кожної модульної контрольної роботи становить **10 балів**. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати з лекційної частини, складає **50 балів**.

У нижченаведеній таблиці представлена інформація щодо нарахування максимально можливої кількості балів за опрацювання лекційних занять навчальної дисципліни **“Інноваційний розвиток туристичного бізнесу”**.

Код модуля	Теоретичний матеріал	Максимальна можлива кількість балів
ЗМ-Л1	Тема 1. Сутність понять «інновація», «інноваційні процеси» (2 теста* 1 бал)	2
	Тема 2. Теорії інноваційного розвитку (3 теста* 1 бал)	3
	Тема 3. Інноваційні процеси в туризмі (2 теста* 1 бал)	2
	Модульна тестова контрольна робота 1 (10 тестів* 1 бал)	10
Загалом за ЗМ-Л1		17
ЗМ-Л2	Тема 4. Регулювання інноваційного розвитку в Україні та світі. (2 теста* 1 бал)	2
	Тема 5. Інформаційні інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування. (3 теста* 1 бал)	3
	Тема 6. Стратегія планування та фінансування інноваційної діяльності (2 теста* 1 бал)	2
	Модульна тестова контрольна робота 2 (10 тестів* 1 бал)	10
Загалом за ЗМ-Л2		17
ЗМ-Л3	Тема 7. Управління інноваційною діяльністю в компанії. (2 теста* 1 бал)	2
	Тема 8. Інноваційні проекти в туризмі (2 теста* 1 бал)	2
	Тема 9. Особливості розвитку інноваційної діяльності в туристичному господарстві України (2 теста* 1 бал)	2
	Модульна тестова контрольна робота 3 (10 тестів* 1 бал)	10
Загалом за ЗМ-Л3		16
Загалом за лекційну частину курсу		50

2.3.2. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-Л1, ЗМ-Л2, ЗМ-Л3.

Формами контролю засвоєння практичних знань є усне опитування під час практичних занять (поточний контроль) та модульні контрольні роботи за кожним змістовним модулем (внутрішньо семестровий контроль).

Усне опитування:

за темою 1 складає 2 питання, що дорівнює 2 балам;

за темою 2 – 3 питання (3 бала);

за темою 3 – 2 питання (2 бала);

за темою 4 – 2 питання (2 бала);

за темою 5 – 3 питання (3 бала);

за темою 6 – 2 питання (2 бала);

за темою 7 – 2 питання (2 бала);

за темою 8 – 2 питання (2 бала);

за темою 9 – 2 питання (2 бала).

Максимальна кількість балів яку студент може отримати за усне опитування складає **20 балів**.

Варіанти модульної контрольної роботи містять 10 запитань у тестовому вигляді. Кожна вірна відповідь оцінюється у 1 бал (ЗМ-П1, ЗМ-П2, ЗМ-П3). Максимальна кількість балів за виконаний варіант кожної модульної контрольної роботи становить **10 балів**. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати з практичної частини, складає **50 балів**.

У нижченаведеній таблиці представлена інформація щодо нарахування максимально можливої кількості балів за опрацювання практичних занять навчальної дисципліни **“Інноваційний розвиток туристичного бізнесу”**.

Код модуля	Практичний матеріал	Максимальна можлива кількість балів
ЗМ-П1	Тема 1. Сутність понять «інновація», «інноваційні процеси» (2 теста* 1 бал)	2
	Тема 2. Теорії інноваційного розвитку (3 теста* 1 бал)	3
	Тема 3. Інноваційні процеси в туризмі (2 теста* 1 бал)	2
	Модульна тестова контрольна робота 1 (10 тестів* 1 бал)	10
Загалом за ЗМ-П1		17
ЗМ-П2	Тема 4. Регулювання інноваційного розвитку в Україні та світі. (2 теста* 1 бал)	2
	Тема 5. Інформаційні інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування. (3 теста* 1 бал)	3
	Тема 6. Стратегія планування та фінансування інноваційної діяльності (2 теста* 1 бал)	2
	Модульна тестова контрольна робота 2 (10 тестів* 1 бал)	10
Загалом за ЗМ-П2		17
ЗМ-П3	Тема 7. Управління інноваційною діяльністю в компанії. (2 теста* 1 бал)	2
	Тема 8. Інноваційні проекти в туризмі (2 теста* 1 бал)	2
	Тема 9. Особливості розвитку інноваційної діяльності в туристичному господарстві України (2 теста* 1 бал)	2
	Модульна тестова контрольна робота 3 (10 тестів* 1 бал)	10
Загалом за ЗМ-П3		16
Загалом за практичну частину курсу		50

Загальна максимальна кількість балів з дисципліни **“Інноваційний розвиток туристичного бізнесу”**, яку студент може отримати, складає **100 балів** (теоретична частина - **50 балів**, практична частина – **50 балів**).

Студент допускається до підсумкового семестрового заліку, якщо він виконав всі види робіт, передбачені робочою навчальною програмою дисципліни

і набрав за модульною системою *не менше 15 балів з теоретичної частини та не менше 15 балів з практичної частини.*

Варіанти підсумкової залікової контрольної роботи містять 20 запитань у тестовому вигляді. Кожна вірна відповідь оцінюється у 5 балів.

Максимальна кількість балів за виконаний варіант залікової модульної контрольної роботи становить **100 балів.**

Якщо дисципліна закінчується заліком, то студент пише залікову контрольну роботу, а інтегральна оцінка (В) по дисципліні розраховується за формулою

$$B = 0,75 \times O3 + 0,25 \times OЗКР,$$

де O3 – кількісна оцінка (у відсотках від максимально можливої) за змістовними модулями;

OЗКР – кількісна оцінка (у відсотках від максимально можливої) залікової контрольної роботи.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1. Модуль ЗМ-Л1 «Науково-теоретичні основи інновацій».

3.1.1. Повчання

Тема 1. Сутність понять «інновація», «інноваційні процеси».

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: інновація, інноваційні процеси, інноваційна діяльність, життєвий цикл інновацій; види інновацій, інноваційні процеси, життєвий цикл та функції інновацій, інноваційна діяльність в туризмі.

Література [1, 7-22; 2; 3, 4].

Тема 2. Теорії інноваційного розвитку.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: підприємець, підприємництво, циклічний розвиток; підприємництво та інновації, циклічний розвиток економіки, технологічні уклади розвитку.

Література [1, 22-44; 2; 3, 4].

Тема 3. Інноваційні процеси в туризмі

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: принципи сталого розвитку туризму, інноваційні процеси, ділове партнерство; глобалізація економіки та її вплив на розвиток туризму; ділове партнерство; вплив політичної, економічної та соціальної сфер на інноваційні процеси в туризмі; інноваційні процеси в просуванні та комерціалізації туристського продукту; роль Всесвітньої туристської організації в стимулюванні і поширенні інновацій; принципи сталого розвитку туризму.

Література [1, 44-71; 2; 3, 4].

3.1.2. Питання для самоперевірки

1. Розкрийте зміст поняття "інновація".
2. Наведіть відмінності інноваційного циклу від життєвого циклу інновацій.
3. Яка структура "великих циклів економічної кон'юнктури" Н. Д. Кондратьєва?
4. Назвіть основні особливості технологічних укладів розвитку. Як вони впливають на розвиток туризму?
5. Як впливають нововведення в політичній, економічній і соціальних сферах на інноваційні процеси в туризмі?
6. Що таке електронний бізнес?
7. Яка роль Всесвітньої туристської організації у впровадженні нововведень у туризм?
8. Охарактеризуйте допоміжний рахунок туризму (ДРТ) як метод оцінки ролі туризму в економіці країни.

Питання для самоперевірки базових результатів знань

1. Які відмінності поняття "нововведення (новація)" від поняття "нововведення (інновація)"?
2. У чому полягає інноваційна діяльність?
3. Що є характерним для розвитку підприємництва?
4. Охарактеризуйте стратегічні альянси як форми ділового партнерства.

3.2. Модуль ЗМ-Л2 «Нормативно-правові аспекти інноваційної діяльності»

3.2.1. Повчання

Тема 4. Регулювання інноваційного розвитку в Україні та світі.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: інноваційний розвиток, інноваційні процеси, інноваційна діяльність, розумова праця, інтелектуальна власність, інтелектуальний продукт; національна інноваційна система; регулювання та стимулювання інноваційних процесів; державна підтримка інноваційної діяльності в туризмі; інтелектуальна власність в інноваційних процесах; використання прав на інтелектуальну власність у сфері туризму; охорона та захист інтелектуальної власності.

Література [1, 71-110; 2; 3, 4].

Тема 5. Інформаційні інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: Internet, e-mail, Usenet, Mousender, адресна інформація, telnet, FTP, gopher, WWW, mime, skipe, ICQ, інтернет-вожж, аудіо-гід, геоінформаційні технології; розвиток і застосування інформаційних технологій в туризмі; програмно-технічний модуль «Інформаційний термінал»; геоінформаційні технології (ГІС-технології); глобальні розподільні системи (GDS), автоматизація туристичного офісу; віртуалізація інформаційного забезпечення туриста, віртуальні подорожі; автоматизовані системи бронювання і резервування в туризмі.

Література [1, 110-189; 2; 3, 4].

Тема 6. Стратегія планування та фінансування інноваційної діяльності. При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: інвестиції; інноваційні процеси; інноваційні проекти; зміст і характеристика різних типів стратегій; планування інновацій та інноваційні проекти; етапи розробки інноваційних проектів; роль і характер інвестицій в інноваційних процесах.

Література [1, 189-212; 2; 3, 4].

3.2.2. Питання для самоперевірки

1. Які форми державного регулювання інноваційних процесів в США, Японії та Європейському Союзі?
2. Назвіть напрямки і завдання інноваційного розвитку в Україні.
3. Організації, що займаються маркетингом туристичного напрямку: їх цілі та завдання.
4. Що таке інтелектуальний продукт?
5. Які існують способи охорони та захисту інтелектуальної власності?
6. Чим відрізняється промислова інтелектуальна власність від авторського права?
7. Що являє собою комерційна концесія?
8. Яким чином геоінформаційні технології допомагають у питаннях навігації в туризмі?
9. Що таке віртуальні подорожі? Для чого вони створюються?
10. Конкуренція та її вплив на процес управління інноваціями.
11. Назвіть послідовність дій при розробці інноваційних проектів.
12. Джерела інвестицій в інноваційні процеси.

Питання для самоперевірки базових результатів знань

1. Що таке національна інноваційна система?
2. Перерахуйте схеми державної підтримки інноваційних процесів.
3. Що таке програмно-технічний модуль «Інформаційний термінал»? Для чого його використовують?
4. Назвіть види державних інноваційних стратегій.

3.3. Модуль ЗМ-ЛЗ «Організація інноваційної діяльності у туризмі».

3.3.1. Повчання

Тема 7. Управління інноваційною діяльністю в компанії.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: управління інноваціями; інноваційна поведінка; інноваційна діяльність; організація інноваційної діяльності; управління інноваціями; створення нововведень та їх впровадження; класифікація підприємств за типом інноваційної поведінки; інноваційна діяльність в туристських компаніях.

Література [1, 212-255; 2; 3, 4].

Тема 8. Інноваційні проекти в туризмі.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: інноваційний туристичний продукт, маркетинг, маркетингові інновації, езотеричний туризм, мілітарі-туризм, вейкбордінг; інноваційні види туризму; інноваційні туристичні продукти; маркетингові інновації в туризмі.

Література [1, 255-308; 2; 3, 4].

Тема 9. Особливості розвитку інноваційної діяльності в туристичному господарстві України.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: туристичне господарство України, продуктові інновації, управлінські інновації, сервісні інновації, технологічні інновації.

Література [2; 3, 4].

3.3.2. Питання для самоперевірки

1. Перерахуйте основні нелінійні механізми, що впливають на інноваційні процеси.
2. Шляхи залучення співробітників компанії до участі в інноваційних процесах.
3. Комплексний підхід до планування впровадження нововведень в компанії.
4. Дайте характеристику компаній по типу інноваційної поведінки.
5. Охарактеризуйте основні види повітряного екстремального туризму.
6. Що відноситься до рекреаційних туристичних ресурсів України?
7. Які головні особливості розвитку туристичної галузі України?
8. Проаналізуйте вплив соціальних, демографічних та інших факторів на туристичний ринок України.

Питання для самоперевірки базових результатів знань

1. Назвіть інноваційні цілі компанії та засоби їх досягнення.
2. Хто зацікавлений у проведенні інновацій? Дайте характеристику зовнішніх і внутрішніх зацікавлених осіб.
3. Які мотиви і цілі учасників екстремальних турів?
4. Що входить до туристичної інфраструктури?

3.4. Модуль ЗМ-П1 «Науково-теоретичні основи інновацій».

3.4.1. Повчання

Після вивчення практичного змістовного модулю 1 (**ЗМ-П1**) студент має **вміти**:

за темою №1 - відрізнати сутність понять «інновація», «інноваційні процеси»; визначати сутність життєвого циклу та функції інновацій; охарактеризувати інноваційну діяльність в туризмі;

за темою №2 - обґрунтувати циклічний розвиток економіки; визначити роль дослідження Н. Д. Кондратьєва, теорія інноваційних процесів Й. Шумпетера; класифікувати технологічні уклади розвитку;

за темою №3 – проаналізувати глобалізацію економіки та її вплив на розвиток туризму; висвітлити сутність ділового партнерства; аргументувати вплив політичної, економічної та соціальної сфер на інноваційні процеси в туризмі; роз'яснити взаємозв'язок інноваційних процесів в просуванні та комерціалізації туристського продукту; пояснити роль Всесвітньої туристської організації в стимулюванні і поширенні інновацій; сформувані принципи сталого розвитку туризму.

Вивчення **ЗМ-П1** завершується виконанням контрольної роботи (**МКРп1**). Найважчим навчально-методичним забезпеченням є підручник [1, 7-22; 1, 22-44; 1, 44-71; 2; 3, 4], конспект лекцій.

3.4.2. Питання для самоперевірки

1. Який зміст інноваційного процесу?
2. Що стимулює інноваційну діяльність в туризмі?
3. Перерахуйте основні принципи теорії інноваційних процесів Й. Шумпетера.
4. Який зв'язок підприємництва з інноваціями?
5. У чому полягає системний підхід до просування туристичного продукту на ринок?
6. Які причини створення та впровадження в туристський бізнес "клубів продукту"?
7. Назвіть і охарактеризуйте принципи сталого розвитку туризму.

Питання для самоперевірки базових результатів знань

1. За якими ознаками розрізняються інновації? Наведіть приклади.
2. У чому полягали причини виникнення підприємництва, сутність підприємницької діяльності.
3. Як впливають процеси глобалізації економіки на розвиток туристської діяльності?

3.5. Модуль ЗМ-П2 «Нормативно-правові аспекти інноваційної діяльності»

3.5.1. Повчання

Після вивчення практичного змістовного модулю 2 (**ЗМ-П2**) студент має **вміти**:

за темою 4 - розкрити функції національної інноваційної системи; охарактеризувати проблеми регулювання та стимулювання інноваційних процесів; назвати положення Державної підтримки інноваційної діяльності в туризмі; розкрити сутність інтелектуальної власності в інноваційних процесах; оцінювати використання прав на інтелектуальну власність у сфері туризму; пояснити зміст охорони та захисту інтелектуальної власності.

за темою №5 – сформувані та навести особливості розвитку і застосування інформаційних технологій в туризмі; застосовувати програмно-технічний модуль «Інформаційний термінал»; вживати геоінформаційні технології; характеризувати глобальні розподільні системи; характеризувати віртуалізацію

інформаційного забезпечення туриста; вживати автоматизовані системи бронювання і резервування в туризмі;

за темою №6 – визначити зміст і характеристику різних типів стратегій; назвати переваги планування інновацій та інноваційних проєктів; виділити етапи розробки інноваційних проєктів; назвати роль і характер інвестицій в інноваційних процесах.

Вивчення **ЗМ-П2** завершується виконанням контрольної роботи (**МКРп2**). Наявним навчально-методичним забезпеченням є підручник [1, 71-110; 1, 110-189; 1, 189-212; 2; 3, 4], конспект лекцій.

3.5.2. Питання для самоперевірки

1. Яка система державного регулювання інноваційного розвитку в Україні?
2. Як забезпечується державна підтримка інноваційної діяльності в туризмі?
3. Як впливає людський фактор на появу та впровадження інновацій?
4. Назвіть загальні ознаки об'єктів інтелектуальної власності.
5. Як використовується інтелектуальна власність як товар?
6. Що таке франчайзинг? Його роль у впровадженні інновацій в сферу туризму.
7. Охарактеризуйте міжнародну угоду про захист інтелектуальної власності (TRIPS).
8. Як за допомогою глобальних розподільних систем оптимізується робота туристичних та готельно-ресторанних підприємств?
9. Визначте переваги та недоліки різних автоматизованих систем бронювання і резервування в туризмі.
10. Функції планування інновацій.
11. Бізнес-план інноваційного проєкту.

Питання для самоперевірки базових результатів знань

1. Які причини необхідності державного регулювання інноваційної діяльності?
2. Яким чином можна застосовувати інформаційні технології в процесах туристичного обслуговування?
3. Що таке інноваційна стратегія?
4. Чим відрізняються різні види інноваційних стратегій підприємства?

3.6. Модуль ЗМ-П3 «Організація інноваційної діяльності у туризмі».

3.6.1. Повчання

Після вивчення практичного змістовного модулю 3 (**ЗМ-П3**) студент має **вміти**:

за темою №7 - розкрити зміст організації інноваційної діяльності; визначити основні стратегії та форми управління інноваціями; сформулювати шляхи створення нововведень та їх впровадження; класифікувати підприємства за типом інноваційної поведінки; визначати напрями інноваційної діяльності в туристських компаніях;

за темою №8 – визначити сутність інноваційних видів туризму; охарактеризувати сутність інноваційних туристичних продуктів; роз'яснити сутність маркетингових інновацій в туризмі;

за темою №9 – аргументувати відповідність стану інноваційної діяльності в Україні міжнародним стандартам; обґрунтувати актуальність розробки макроекономічної стратегії розвитку інновацій у туристичному бізнесі в Україні; пояснити які заходи необхідно здійснити з метою підвищення рівня та ефективності фінансування інновацій у туристичній інфраструктурі в країні.

Вивчення **ЗМ-ПЗ** завершується виконанням контрольної роботи (**МКРпЗ**). Найважчим навчально-методичним забезпеченням є підручник [1, 121-255; 1, 255-308; 2; 3, 4], конспект лекцій.

3.6.2. Питання для самоперевірки

1. Як "петлі взаємного посилення" впливають на розвиток туризму?
2. Управління знаннями як новий напрям у схемі керівництва компаніями.
3. Назвіть способи створення нововведень. Використання латерального маркетингу в туристській діяльності.
4. Якими характерними рисами відрізняється інноваційна діяльність в туристської компанії?
5. Які основні види водного екстремального туризму?
6. Що таке рекреація?
7. Назвіть проблеми розвитку туристичної галузі України.
8. Визначити стратегічну мету розвитку туристичної індустрії в Україні.

Питання для самоперевірки базових результатів знань

1. Охарактеризуйте динамічне моделювання бізнесу.
2. Яка класифікація екстремального туризму по видах?
3. Перелічіть туристичні ресурси України.
4. Перелічіть основні напрями інноваційної діяльності в туризмі.

4. ПИТАННЯ ДО ЗАХОДІВ ПОТОЧНОГО, ПІДСУМКОВОГО ТА СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Тестові питання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л1

1. Термін "інновація", в сучасному його розумінні, першим став застосовувати:
Література [1 с.8].
2. Вибрати визначення терміну "інновація" за Й. Шумпетером:
Література [1 с.8].
3. Типи інновацій – це (виберіть не релевантне твердження):
Література [1 с.9].

4. Інновація – це (виберіть не релевантне твердження):
Література [1 с.10].
5. За сферою впровадження інновації поділяються на:
Література [1 с.10].
6. Інновація-продукт – це:
Література [1 с.11].
7. Інновація-сервіс – це:
Література [1 с.11].
8. Інноваційний процес включає:
Література [1 с.14].
9. Виберіть вірний порядок схеми інноваційного циклу тур продукту:
Література [1 с.16].
10. Підприємець – це (виберіть не релевантне твердження):
Література [1 с.24].
11. Підприємництво – це:
Література [1 с.24].
12. Комерційне підприємництво:
Література [1 с.25].
13. Консалтингове підприємництво:
Література [1 с.25].
14. Фактори, що визначають успіх компанії в традиційній економіці (виберіть не релевантне твердження):
Література [1 с.47].
15. Інноваційні процеси проходять в (виберіть не релевантне твердження):
Література [1 с.55].
16. Яке твердження відноситься до масового (традиційного) туризму?
Література [1 с.60].
17. Економіст _____ вважав, що підприємницька діяльність є поєднання факторів виробництва, творчих та управлінських здібностей, спрямованих на отримання прибутку з посередництва:
Література [1 с.25].

18. Структура кондратьєвських циклів досить проста. Кожен цикл складається з _____ частин, або хвиль:

Література [1 с.28].

19. Сьогодні економічна наука в цілому визначає феномен великих циклів наступним чином: це кон'юнктурні коливання тривалістю _____, які проявляються в динаміці цін, випуску продукції і показники різних галузей і сфер народного господарства, визначених довгостроковими змінами тенденцій попиту та пропозиції: стр.29

Література [1 с.29].

20. Вкажіть розробника концепції технологічних укладів, що визначають рівень конкурентоспроможності продукції та реалізують цілий комплекс базисних інновацій: с

Література [1 с.32].

21. За сферою впровадження інновації поділяються на (виберіть не релевантне твердження):

Література [1 с.10].

4.2. Тестові питання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л2

1. Що таке НІС?

Література [1 с.71].

2. Дослідницька середа (продовжить визначення):

Література [1 с.72].

3. Інноваційна діяльність включає(виберіть зайвий елемент):

Література [1 с.78].

4. Творчий потенціал людини формують (виберіть не релевантне твердження):

Література [1 с.88].

5. Термін дії патенту:

Література [1 с.91].

6. Система ІТ у туризмі охоплює (виберіть не релевантне твердження):

Література [1 с.112].

7. Недоліки електронної пошти (виберіть не релевантне твердження):

Література [1 с.116].

8. Для позначення Всесвітньої павутини також використовують аббревіатуру:

Література [1 с.126].

9. Інноваційна стратегія "перенесення":
Література [1 с.189].
10. Інноваційна стратегія "нaroщування":
Література [1 с.190].
11. Стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності розраховані на таку перспективу:
Література [1 с.81].
12. Середньо-строкові пріоритетні напрями інноваційної діяльності розраховані на реалізацію протягом:
Література [1 с.81].
13. Інноваційним підприємством вважається підприємство будь-якої форми власності, якщо більше ніж _____ обсягу його продукції складає інноваційна продукція (продукти):
Література [1 с.81].
14. Технопарки:
Література [1 с.82].
15. Бізнес-інкубатори:
Література [1 с.82].
16. Грант:
Література [1 с.83].
17. Державні субсидії:
Література [1 с.83].
18. Характерна відмінність інноваційної політики США:
Література [1 с.85].
19. Основним принципом дії ЄС є:
Література [1 с.86].
20. На думку П. Друкера, продуктивність працівників розумової праці визначається шістьма факторами (виберіть зайве):
Література [1 с.89].
21. Ліцензія:
Література [1 с.92].

4.3. Тестові питання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-ЛЗ

1. Динамічне моделювання бізнесу (dynamic business modeling - DBM) – це:
Література [1 с.217].
2. Споживачі-новатори:
Література [1 с.228].
3. Споживачі-запізніла більшість:
Література [1 с.228].
4. Компанії за типом інноваційної поведінки "Горді леви":
Література [1 с.240].
5. Компанії за типом інноваційної поведінки "Неповороткий бегемот":
Література [1 с.240].
6. Компанії-патієнти:
Література [1 с.240].
7. Компанії-експлеренти:
Література [1 с.241].
8. Що не відноситься до інноваційних видів туризму?
Література [1 с.255].
9. Віндсерфінг – це:
Література [1 с.274].
10. Одним із найважливіших чинників, що впливає на розвиток як внутрішнього, так і міжнародного туризму, є:
Література [25].
11. Мінімальний розмір фінансового забезпечення туристичного оператора згідно законодавства України має становити суму, еквівалентну не менше ніж:
Література [27].
12. До зовнішніх зацікавлених осіб відносяться (вкажіть зайве):
Література [1 с.221].
13. Вартість компанії визначають _____ складові:
Література [1 с.222].
14. Залишкова вартість:

Література [1 с.222].

15. Борги:

Література [1 с.222].

16. Існують три основні причини негативного ставлення до змін (вказіть зайву):

Література [1 с.229].

17. Особиста причина негативного ставлення до змін:

Література [1 с.229].

18. Який учений запропонував класифікувати підприємства і компанії за чотирма типами інноваційної поведінки: підприємства-віоленти (віолентна поведінка); підприємства-патієнти (патієнтна поведінка); підприємства-експлеренти (експлерентна поведінка); підприємства-комутанти (комутантна поведінка):

Література [1 с.237].

19. Споживачі-відстаючі:

Література [1 с.229].

20. На розвиток інноваційної діяльності туристських компаній впливають такі чинники (вказіть не релевантний чинник):

Література [1 с.247].

21. Фактори внутрішнього середовища, які безпосередньо впливають на впровадження інновацій (вказіть зайве):

Література [1 с.248].

4.4. Тестові питання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-П1

1. Інновація – це (виберіть не релевантне твердження):

Література [1 с.9].

2. Фактори, що визначають інноваційний розвиток:

Література [1 с.8].

3. Нововведення (новація) – це:

Література [1 с.9].

4. Виходячи з багатоваріантних можливостей, інновації розрізняються по (виберіть не релевантне твердження):

Література [1 с.10].

5. За масштабами розповсюдження розрізняють такі інновації:

Література [1 с.10].

6. Інновація-процес – це:
Література [1 с.11].
7. Інноваційний процес – це:
Література [1 с.13].
8. Що включає до себе інноваційний цикл?
Література [1 с.14].
9. Основні функції інновацій (виберіть не релевантне твердження):
Література [1 с.17].
10. Родоначальником терміна "підприємництво" став:
Література [1 с.24].
11. Виробниче підприємництво:
Література [1 с.25].
12. Фінансове підприємництво:
Література [1 с.25].
13. Теорію інноваційних циклів створив:
Література [1 с.30].
14. Фактори, що визначають успіх компанії в новій економіці (виберіть не релевантне твердження):
Література [1 с.47].
15. Яке твердження відноситься до сталого туризму?
Література [1 с.60].
16. Практика нового туризму базується на новітніх технологіях, які сприяють впровадженню (виберіть не релевантне твердження):
Література [1 с.65].
17. _____ вважають, що будь-підприємницький процес реалізується шістьма суб'єктами: підприємцем, власником, менеджером, генератором ідей, виконавцем, споживачем:
Література [1 с.25].
18. М.Д. Кондратьєв встановив _____ тенденції у розвитку великих економічних циклів:
Література [1 с.28].

19. Познайомившись з теорією Н. Д. Кондратьєва, _____ високо оцінив концепцію великих циклів кон'юнктури і ввів поняття "Кондратьєвські цикли":

Література [1 с.31].

20. За Й. Шумпетером, участь підприємця в інноваційних процесах визначає його _____:

Література [1 с.39].

21. За характером інновації не можуть бути: с.10

Література [1 с.10].

4.5. Тестові питання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-П2

1. У НІС поєднуються (виберіть зайвий елемент):

Література [1 с.72].

2. Підприємницька середа (продовжить визначення):

Література [1 с.72].

3. Який Закон України визначає інноваційну діяльність як форму інвестиційної, яка здійснюється з метою впровадження досягнення науково-технічного прогресу у виробництво и соціальну сферу?

Література [1 с.78].

4. Об'єкти інтелектуальної власності (ОІВ) поділяються на (виберіть зайвий елемент):

Література [1 с.91].

5. Найбільш широко розповсюджена форма передачі прав на використання інтелектуальної власності у галузі туризму:

Література [1 с.94].

6. Перевагами електронної пошти є (виберіть не релевантне твердження):

Література [1 с.116].

7. Спам – це:

Література [1 с.117].

8. Термін ГІС означає:

Література [1 с.132].

9. Інноваційна стратегія "запозичення":

Література [1 с.190].

10. Інноваційний проект (вибрати не релевантне твердження):
Література [1 с.194].
11. Стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності (вказіть невірне твердження):
Література [1 с.81].
12. Середньо-строкові пріоритетні напрями інноваційної діяльності (вказіть невірне твердження):
Література [1 с.81].
13. Університетські науково-дослідні центри:
Література [1 с.81].
14. Технополіси:
Література [1 с.82].
15. Венчурні підприємства:
Література [1 с.82].
16. Державний контракт:
Література [1 с.83].
17. Кооперативна угода:
Література [1 с.84].
18. Характерна особливість інноваційної політики, властива тільки Японії:
Література [1 с.86].
19. Сьогодні творчий потенціал людини формують (виберіть зайве):
Література [1 с.88].
20. Патент (patents - відкритий, явний):
Література [1 с.91].
21. Право інтелектуальної власності:
Література [1 с.92].

4.6. Тестові питання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-ПЗ

1. Простір, який описується чотирма параметрами інновацій, а саме: технологіями, додатками, ринками або споживчими групами та організаційної (внутрішньої і зовнішньої) структурою. Іншими словами, динамічне

моделювання бізнесу полегшує формування загальної моделі інноваційного процесу – це:

Література [1 с.218].

2. Споживачі-ранні послідовники:

Література [1 с.228].

3. Латеральний маркетинг – це:

Література [1 с.234].

4. Компанії за типом інноваційної поведінки "Могутній слон":

Література [1 с.240].

5. Компанії-віоленти:

Література [1 с.239].

6. Компанії-комутанти:

Література [1 с.242].

7. Венчурні фірми:

Література [1 с.246].

8. До повітряних видів екстремального туризму не відноситься:

Література [1 с.270].

9. Подієвий (івентивний)туризм – це:

Література [1 с.267].

10. Список об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні станом на 2017 рік:

Література [26].

11. Згідно із Законом України "Про туризм", існують такі види туризму:

Література [28].

12. До внутрішніх зацікавлених осіб відносяться (вказіть зайве):

Література [1 с.222].

13. Вартість компанії визначають чотири складові (виберіть зайве):

Література [1 с.222].

14. Облікова ставка:

Література [1 с.222].

15. Існують_____основні причини негативного ставлення до змін:

Література [1 с.229].

16. Раціональна причина негативного ставлення до змін:

Література [1 с.229].

17. Емоційна причина негативного ставлення до змін:

Література [1 с.229].

18. Який учений запропонував класифікацію, яка проводить аналогію інноваційної поведінки компаній з поведінкою в тваринному світі: віоленти - леви, слони, бегемоти; пацієнти - лисиці; експлеренти - ластівки; комутанти – миші:

Література [1 с.238].

19. Споживачі-рання більшість:

Література [1 с.228].

20. Фактори зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на впровадження інновацій (вказіть зайве):

Література [1 с.248].

21. Для туристичних фірм-користувачів економічний ефект може виражатися в наступних показниках (вказіть нерелевантний показник):

Література [1 с.251].

4.7. Тестові питання до залікової контрольної роботи

Тестові завдання до залікової контрольної роботи об'єднують у себе усі вищеперелічені тести до ЗМ-Л1, ЗМ-Л2, ЗМ-Л3, ЗМ-П1, ЗМ-П2 та ЗМ-П3.

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література

1. Інноваційні технології в туризмі: Навчальний посібник / укл. А. Гуцол. – Северодонецьк : ПП «Поліграф-Сервіс», 2015. – 343 с.
http://tourlib.net/books_ukr/gucol.htm
2. Банько В. К. Будівлі, споруди та обладнання туристських комплексів: навч. посіб. / В. К. Банько. – 2-ге вид., перероб. та допов. – Д.: Акор, 2008. – 328 с.
<https://tourism-book.com/pbooks/book-22/ua/>
3. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком / С. М. Ілляшенко. – Суми: Університ. кн., 2003. – 278 с.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/16824/1/%D0%98%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82.pdf

Додаткова література

4. Воскресенский В.Ю. Международный туризм. Инновационные стратегии развития: учеб. пособие. – М.: ЮНИТИ-Дана, 2007. – 159 с.
5. Інноваційний розвиток промисловості України. Монографія [Текст] / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін.; під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Дениченка. – К.: КНТ, 2006. – 648 с.
6. Козак Ю.Г., Єхануров Ю.І., Ковалевський В.В. та ін. Міжнародні стратегії економічного розвитку. – К., 2005р.. – с. 151.
7. Кучеров А.П. Объектное управление: новационный и инновационный менеджмент в туризме. – М.: Издательство «Спутник+», 2009. – 208 с.
8. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия: Монография. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 310 с.
9. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – 3-є вид., перероб. та доп.: навч. посібник / О.О. Любіцева. – К.: «Альтпрес», 2005. – 436 с.: іл., картосхеми.
10. Макаренко І.П., Копка Н.М., Рогожин О.Г., Кузьменко В.И. Національна інноваційна система України: проблеми і принципи побудови. – К.: Ін-т проблем національної безпеки, 2007. – 520 с.
11. Морозова Е.Я., Тихонова Э.Д. Экономика и организация предприятий социально-культурной сферы. Учебное пособие. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2002. – 318 с.
12. Никифоров В.И. Сфера туризма: рыночный механизм и система управления. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2000. – 176 с.
13. Плотникова Н.И. Комплексная автоматизация туристского бизнеса. Ч. 1: Информационные технологии в туризме: учебно-методическое пособие. – М.: Советский спорт, 2000. – 320 с.
14. Плотникова Н.И. Комплексная автоматизация туристского бизнеса. Ч. 2: Информационные технологии в туризме: учебно-методическое пособие. – М.: Советский спорт, 2000. – 197 с.
15. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посібник. – К.: Вид. центр «Академія», 2005.
16. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры. – М.: Прогрес, 1982. – 456 с.
17. Філіпенко А.С. Економічний розвиток сучасної цивілізації: Навч. посібник / А.С. Філіпенко. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: Знання України, 2006. – 316 с.
18. Федулова Л.І. Інноваційна економіка. Підручник. – К.: Либідь, 2006. – 477 с.

Інформаційні ресурси

19. Офіційний сайт The Magazine of Corporate Responsibility [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://business-ethics.com>.
20. Офіційний сайт видавництва «Springer». Розділ «Applied ethics and Social responsibility» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.springer.com/social+sciences/applied+ethics/journal/10551>.
21. Офіційний сайт Institute of Business Ethics in London [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ibe.org.uk>.
22. Офіційний сайт SBE (Society for Business Ethics) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.societyforbusinessethics.org>.

23. Геоінформаційні системи [Електронний ресурс]. -Режим доступу:
<http://www.dataplus.ru/>
24. Глобальна система бронювання квитків, готелів, автомобілів й ін. - Режим доступу: <http://www.amadeus.ru/>
25. https://tourlib.net/statti_ukr/orlova2.htm
26. <https://ua-travels.in.ua/2017/10/17/ua-travels-vidviduyemo-svitovu-spadshhinu-yunesko-v-ukra%D1%97ni/>
27. https://protocol.ua/ru/pro_turizm_stattya_15/
28. <https://uk.wikipedia.org/wiki>